

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Heirbaan 100 (Anzegem, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2019E302
Juni 2019

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Aaron Willaert, Wouter Van Goidsenhoven, Clara Thys

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Ruben Willaert, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2019

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Resultaten van het bureauonderzoek	7
1.1	Administratieve gegevens	7
1.2	Onderzoeksoopdracht.....	9
1.2.1	Doelstelling.....	9
1.2.2	Onderzoeksvragen	9
1.2.3	Juridische context	9
1.2.4	Randvoorwaarden	9
1.2.5	Archeologische voorkennis van het terrein	10
1.3	Werkwijze en strategie	11
1.3.1	Methode	11
1.3.2	Fysisch geografische situatie	11
1.3.3	Historische context en bekende archeologie.....	11
1.3.4	Archeologische indicatoren	11
1.3.5	Verstoringshistoriek.....	12
1.3.6	Introductie tot het projectgebied.....	13
1.3.6.1	Ruimtelijke situering.....	13
1.3.6.2	Geplande werken.....	14
1.4	Assessmentrapport.....	17
1.4.1	Fysisch geografische en geologische situatie	17
1.4.1.1	Landschappelijke situering	18
1.4.1.2	Tertiaire lithostratigrafie	22
1.4.1.3	Quartaire lithostratigrafie	23
1.4.1.4	Bodemvormingsprocessen	24
1.4.2	Historische en archeologische voorkennis.....	25
1.4.2.1	Overzicht van de gekende archeologische waarden	25
1.4.2.2	Historische context en bekende archeologische vindplaatsen	29
1.4.2.3	Archeologische indicatoren en cartografische bronnen	30
1.4.2.4	Huidige gebruik en verstoringen.....	33
1.5	Synthese	36
2	Bibliografie.....	37

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).....	8
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt). 8	
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).	13
Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).	14
Figuur 5: Huidige toestand van het terrein (©Google Streetview).	15
Figuur 6: Geplande werken weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).	16
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).	18
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	19
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	20
Figuur 10: Hoogteverloop, N-Z (Bron: Geopunt).....	20
Figuur 11: Hoogteverloop, W-O (Bron: Geopunt).	21
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).	21
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	22
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	23
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).	24
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen binnen een straal van 2 kilometer van het projectgebied (Bron: Geopunt).	25
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Villaretkaart, 1745-1748 (Bron: Geopunt).	30
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).	31
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).	31
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).	32
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op een loopgravenkaart uit 1916 (Bron: Memory Maps 20-29NE-39OS1916 and surroundings).	32
Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).	33

Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).....	34
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).....	34
Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).....	35
Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).....	35

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.....7

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.....17

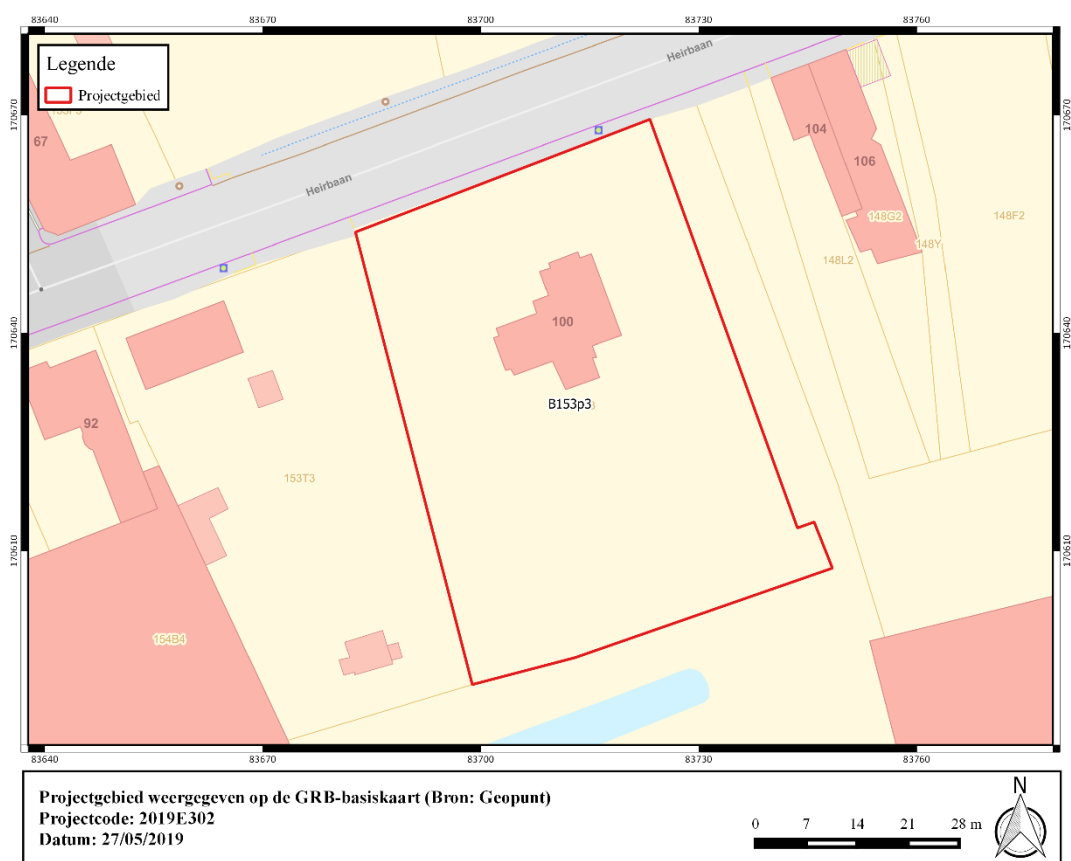
1 Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Administratieve gegevens

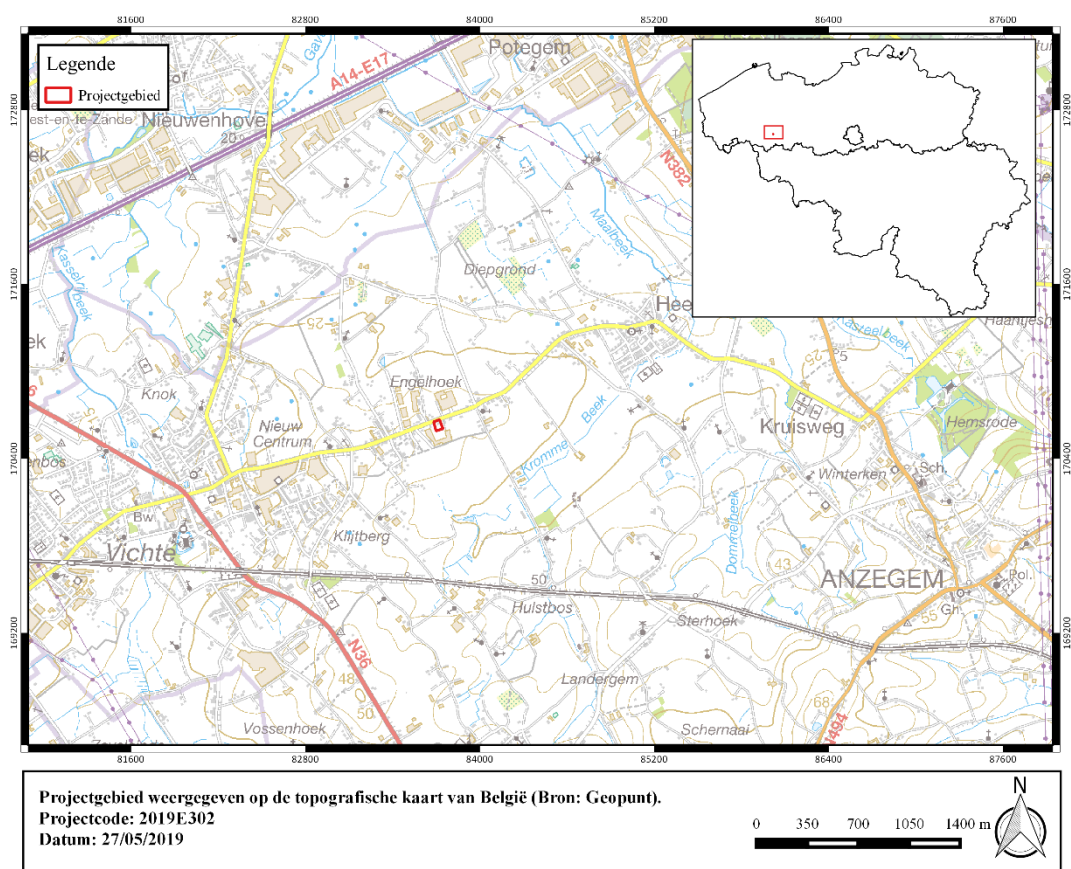
Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Anzegem
	Deelgemeente	Ingooigem
	Postcode	8570
	Adres	Heirbaan 100 8570 Anzegem
	Toponiem	Heirbaan 100
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X _{min} = 59523 Y _{min} = 167291 X _{max} = 59810 Y _{max} = 167490
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Anzegem, Afdeling 3, Sectie B, nr. 153p3 Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Wouter Van Goidsenhoven (erkend archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Elke Ghyselbrecht (aardkundige) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Doelstelling

Het archeologisch vooronderzoek betracht altijd eerst door raadpleging van gekende en ontsloten informatiebronnen tijdens een bureauonderzoek eventueel aanwezig archeologisch erfgoed binnen het onderzoeksgebied te inventariseren, waarderen en veiligstellen.

1.2.2 Onderzoeksvragen

Voor het bureauonderzoek zijn volgende onderzoeksvragen te formuleren:

- Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
- Welke processen van bodemvorming zijn bekend?
- Welke geomorfologische processen zijn te bekend?
- Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?
- Zijn er archeologische resten bekend binnen de grenzen van het plangebied?
- Welke is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten?
- Welke is de conserveringsgraad en gaafheid van bekende archeologische resten?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventueel aanwezige archeologische resten?

1.2.3 Juridische context

Het onderzoeksterrein situeert zich volgens het gewestplan deels in een zone bestemd als woonuitbreidingsgebied, deels in een zone bestemd als industriegebied. Het onderzoeksterrein situeert zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch binnen een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 3069 m²; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.4 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel onmogelijk voorafgaand aan het aanvragen van de stedenbouwkundige vergunning. Het plangebied is op heden nog bebouwd. Deze bebouwing dient eerst verwijderd te worden, conform de sloopvoorwaarden.

Daarom wordt geopteerd voor de uitzonderingsprocedure waarbij een nota wordt aangeleverd op basis van een bureauonderzoek. In dit bureauonderzoek wordt nagegaan of er op het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of (gedeeltelijke) vrijgave mogelijk is.

1.2.5 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Anzegem Heirbaan 100 werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

1.3 Werkwijze en strategie

1.3.1 Methode

In de praktijk resulteert het bureauonderzoek in een inschatting van het archeologisch potentieel van een onderzoeksgebied. Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

Pas na de vaststelling van het archeologisch potentieel kunnen onderbouwde inschattingen worden gemaakt over de planeffecten op eventueel archeologisch erfgoed.

1.3.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen.

De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad en gaafheid van het archeologische erfgoed.

Volgende informatiebronnen werden geconsulteerd t.b.v. een eerste aardkundige analyse:

- Tertiair en Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Toelichting bij de Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart van Vlaanderen
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart

1.3.3 Historische context en bekende archeologie

Beschikbare historische en toponymische kennis over woonplaatsen (buurtschap, gehucht, dorp, stad) in en nabij het onderzoeksgebied kan een zinvol kader bieden om de betekenis van bekende archeologische vindplaatsen te evalueren.

Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het onderzoeksgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed¹ geraadpleegd en is lokaal geïnformeerd naar recent onderzoek.

1.3.4 Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties. Ze vormen fysiek aanwijsbare

¹ <https://cai.onroerenderfgoed.be/>

fenomenen die een aanwijzing kunnen zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van archeologische sites.

Archeologische indicatoren zijn gezocht in de Centrale Archeologische Inventaris van het Agentschap Onroerend Erfgoed en in ontsloten cartografische bronnen zoals:

- Ferrariskaart, 1771-1777
- Atlas der Buurtwegen uit ca. 1840
- Kadasterkaart van Philippe-Christian Popp, 1842-1879
- Topografische kaart Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw, 1950-1970

1.3.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van het onderzoeksgebied bepaalt in belangrijke mate de te verwachten gaafheid en bewaringsgraad van eventueel aanwezig archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, beschikbare plannen van (verdwenen) constructies, verslagen van bodemonderzoeken en saneringen of informatie over delfstoffenwinning relevante informatie bieden.

Aanvullende informatie over recent historisch landgebruik is afkomstig van geraadpleegde luchtopnames vanaf 1971.²

² <http://www.geopunt.be/>

1.3.6 Introductie tot het projectgebied

1.3.6.1 Ruimtelijke situering

Het projectgebied is gelegen in Ingooigem, deelgemeente van Anzegem, in het zuiden van de provincie West-Vlaanderen. Anzegem grenst in het noordoosten aan Wortegem en in het oosten aan Petegem, die beiden de Oost-Vlaamse gemeente Wortegem-Petegem vormen. Ten zuiden grenst Anzegem aan Avelgem en Zwevegem. Deerlijk en Waregem situeren zich respectievelijk ten westen en ten noorden.

Het plangebied zelf is gelegen in het gehucht Engelhoek en grenst ten noorden aan de Heirbaan. De overige zijden sluiten aan bij bebouwde percelen. De dorpskern van Vichte en Anzegem situeren zich respectievelijk 1,9 km ten zuidwesten en 3,7 kilometer ten zuidoosten. De dorpskern van Ingooigem situeert zich ca. 2,8 km ten zuiden.

Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

1.3.6.2 Geplande werken

1.3.6.2.1 Bestaande toestand

De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt 3069 m².

Op heden situeert zich ter hoogte van het onderzoeksterrein een L-vormige vrijstaande villa met omliggende verharding en bijgebouw. De villa zelf heeft een footprint van ca. 180 m², het bijgebouw heeft een oppervlakte van ca. 40 m². Bijkomend is ca. 335 m² van het terrein verhard. Het omliggende terrein is in gebruik als tuinzone met vrij dichte vegetatie in de vorm van bomen en struikgroei.

Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

Figuur 5: Huidige toestand van het terrein (©Google Streetview).

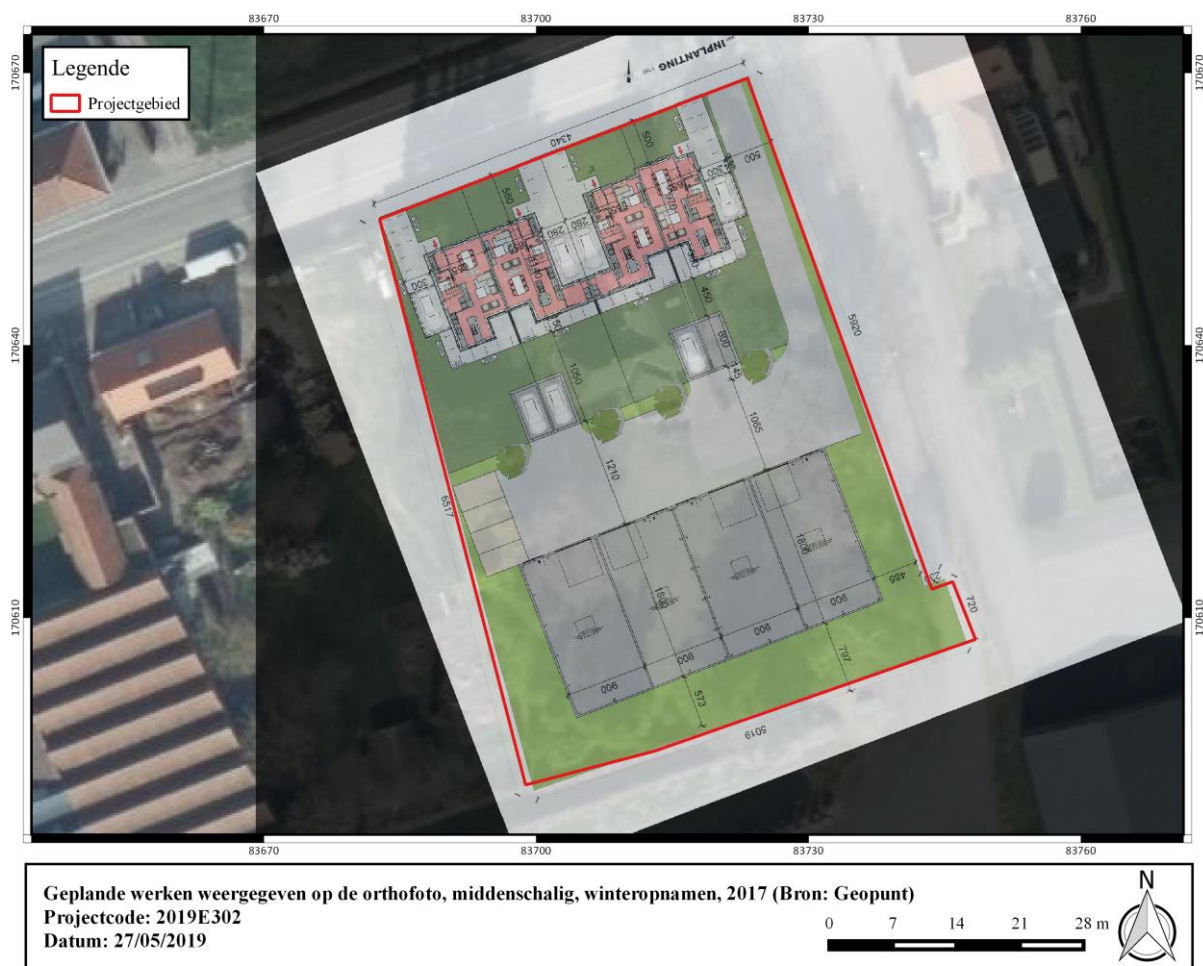
1.3.6.2.2 Ontworpen toestand

De opdrachtgever plant enerzijds de realisatie van een meerwoningenproject van 4 woningen en anderzijds de realisatie van een nieuw bedrijfsgebouw dat wordt opgesplitst in 4 bedrijfsunits.

De totale footprint van de voorziene woningen bedraagt ca. 285 m². Bij elk van de woningen wordt een carport, een oprit en een terras voorzien. De woningen worden gebouwd oor middel van sleuffunderingen tot vorstvrije diepte (90 cm-mv) en een vloerplaat (50 cm-mv). Centraal voorziet de opdrachtgever een parking die via een inrijlaan in verbinding zal staan met de Heirbaan. Deze parking zal plaats bieden voor 8 voertuigen.

In het zuidelijk deel van het plangebied wordt een nieuw bedrijfsgebouw gerealiseerd met een footprint van ca. 645 m². Het overige deel van het terrein wordt aangelegd als groenzone.

Vanzelfsprekend dienen ook het nodige werfverkeer en werfinrichting in acht genomen te worden.

Figuur 6: Geplande werken weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

1.4 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.4.1 Fysisch geografische en geologische situatie

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.

<i>Bron</i>	<i>Informatie</i>
Landschappelijke situering	Zandstreek binnen de Vlaamse Vallei
Tertiair	Lid van Moen
Quartair	Type 1
Bodemtypes	OB
Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen	33.2 – 34.6 m TAW
Hydrografie	Leiebekken, deelbekken Gaverbeek

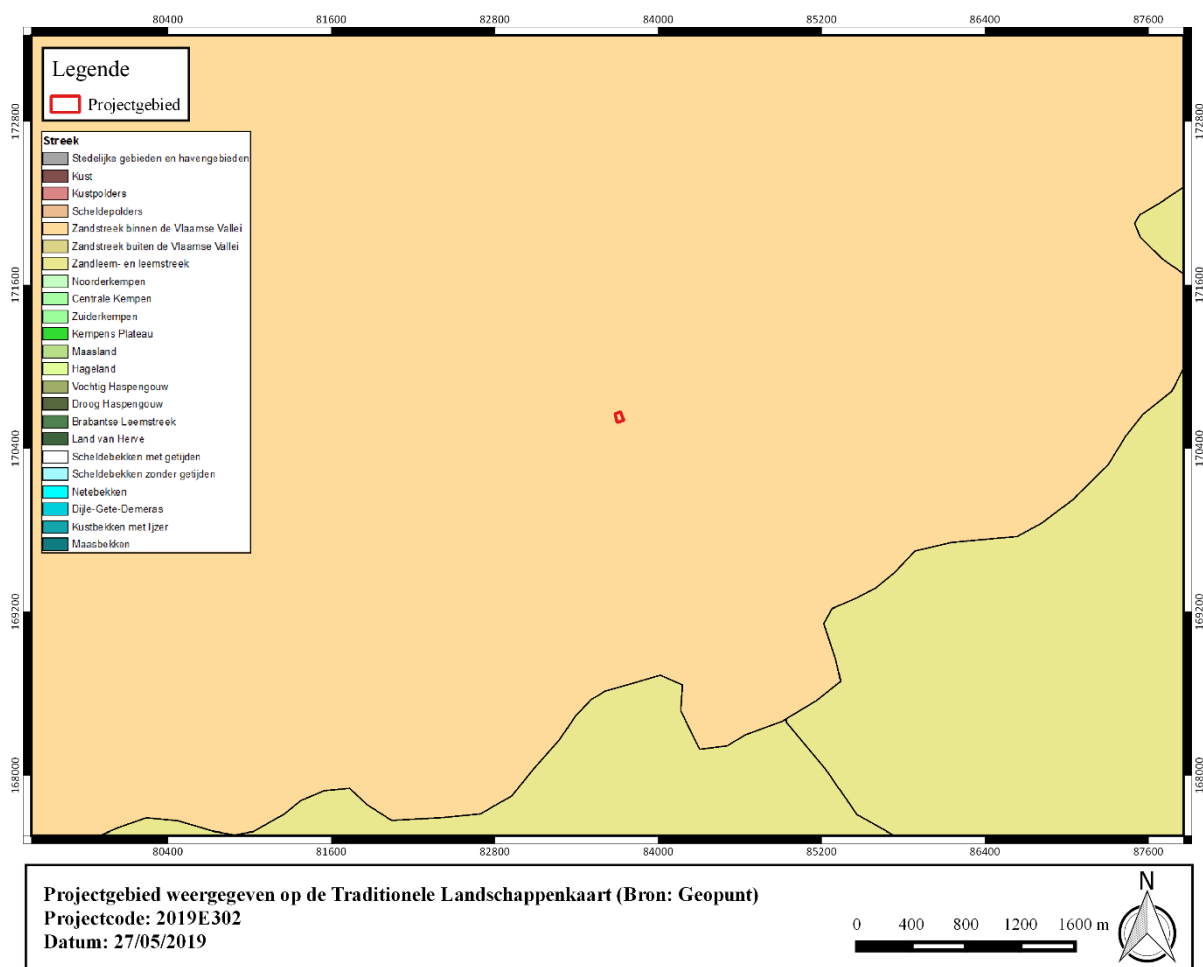
1.4.1.1 Landschappelijke situering

Het plangebied is gelegen in de zandstreek binnen de Vlaamse Vallei.

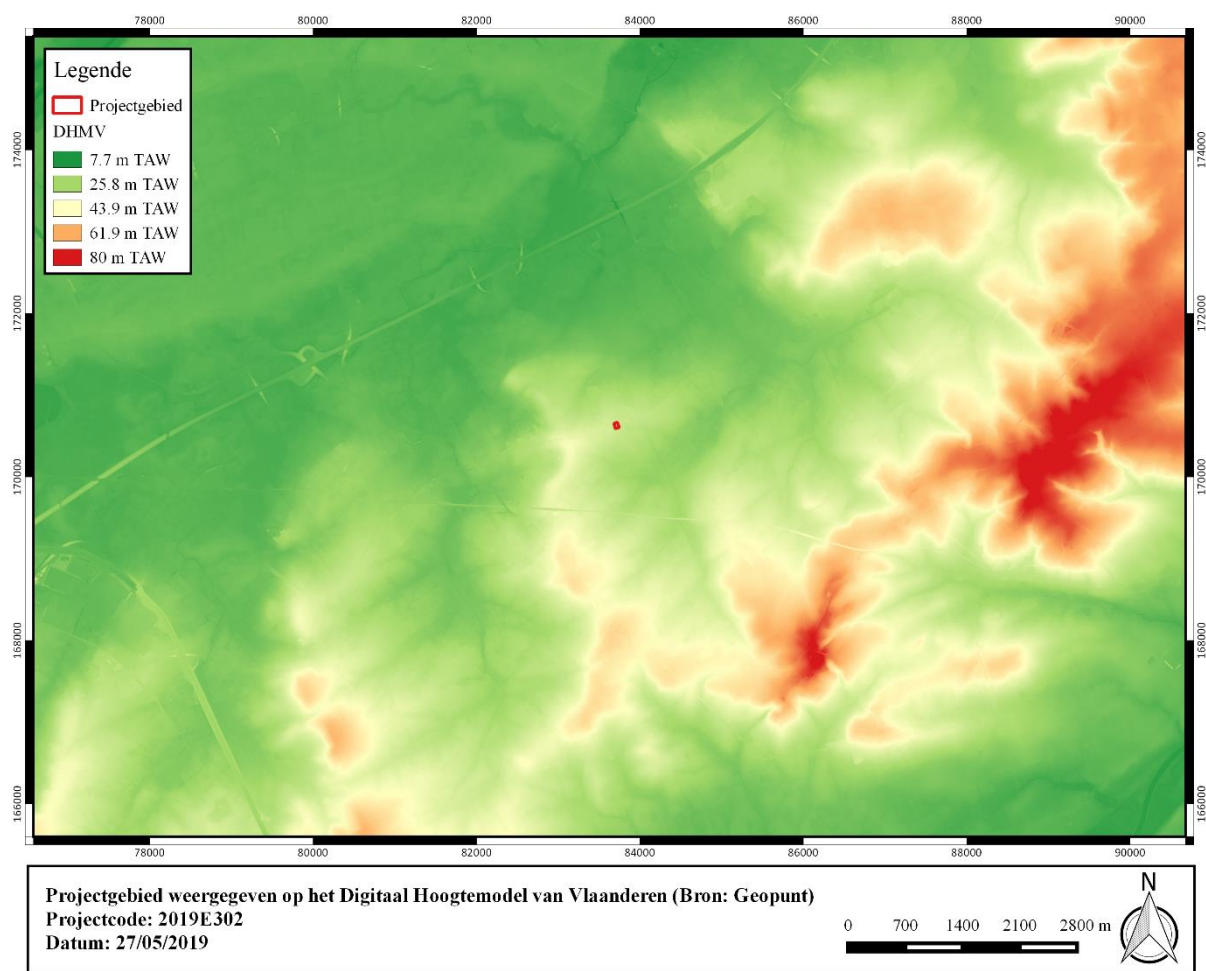
Het terrein is gelegen op een noordelijke uitloper van de Vlaamse Ardennen richting Vlaamse Vallei. De hoger gelegen zone van het projectgebied (Klijtberg) kijkt ten oosten van het plangebied uit over de vallei van de Tjampensbeek en ten westen van het plangebied over de vallei van de Kasselrijbeek. Zowel de Tjampensbeek als de Kasselrijbeek staan in verbinding met de vallei van de Gaverbeek.

De Vlaamse Vallei is een thans opgevuld rivierdal dat zicht uitstrekt ten noorden van Gent en diepe uitlopers heeft. Het moderne rivierstelsel van Vlaanderen, dat in het Pleistoceen reeds in grote lijnen bestond, schuurde zijn eigen valleien diep in. Alle rivieren waterden in westelijke richting af waardoor een groot langwerpig dal met een oost-west hoofdas, de Vlaamse Vallei.

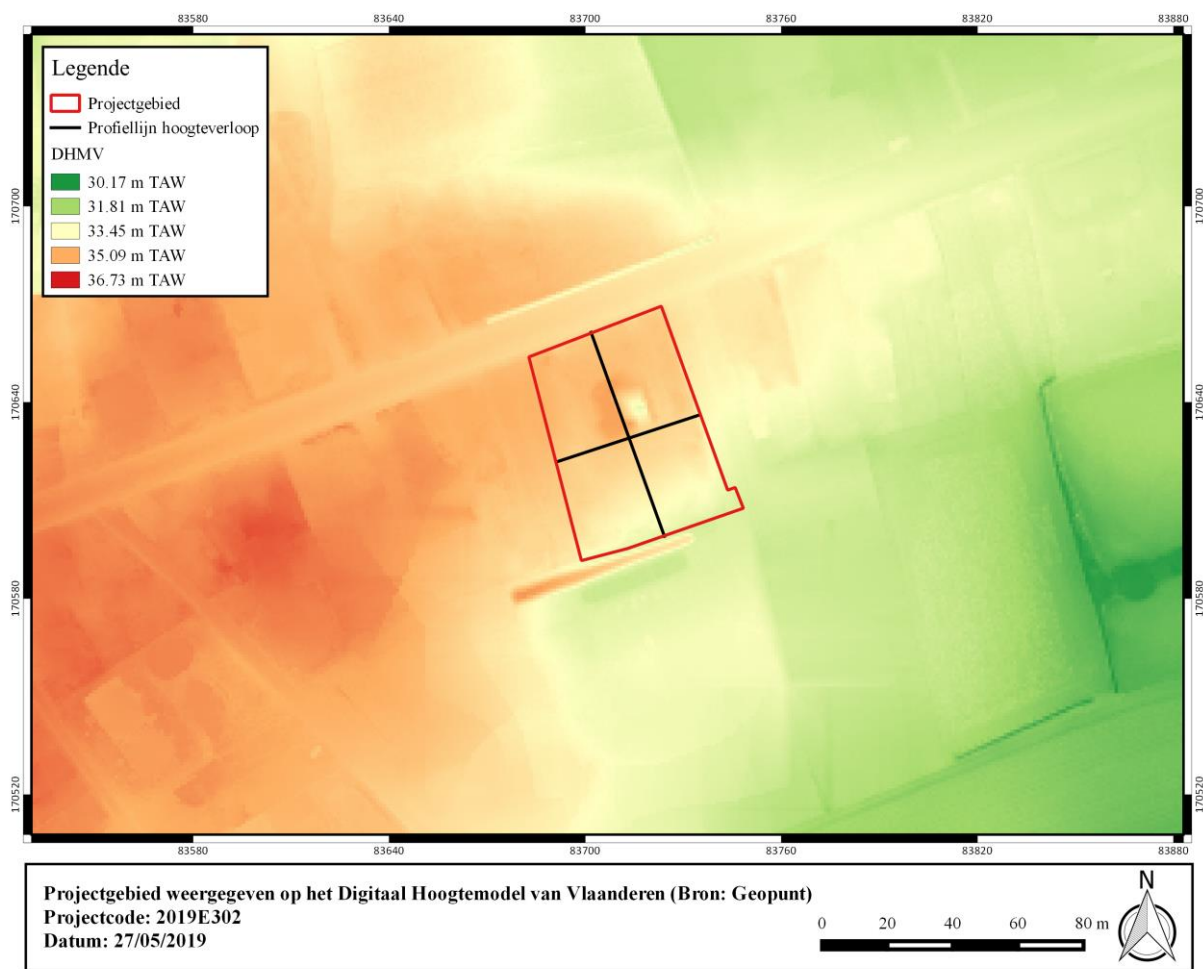
Het plangebied is gelegen op een hoogte van 33.2 – 34.6 m TAW en helt af in zuidoostelijke richting. Hydrografisch is het plangebied gelegen in het Leiebekken, deelbekken Gaverbeek.

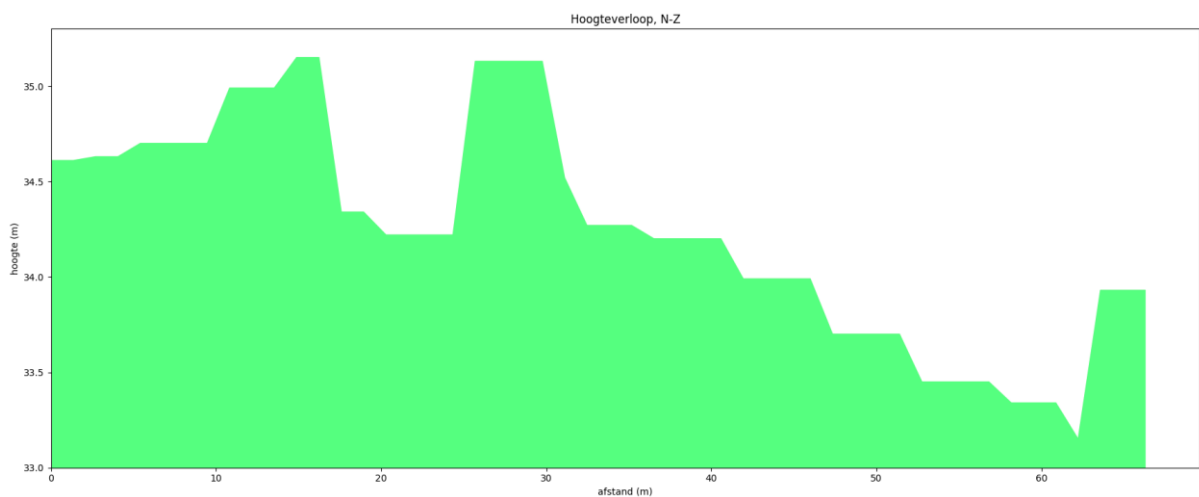
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

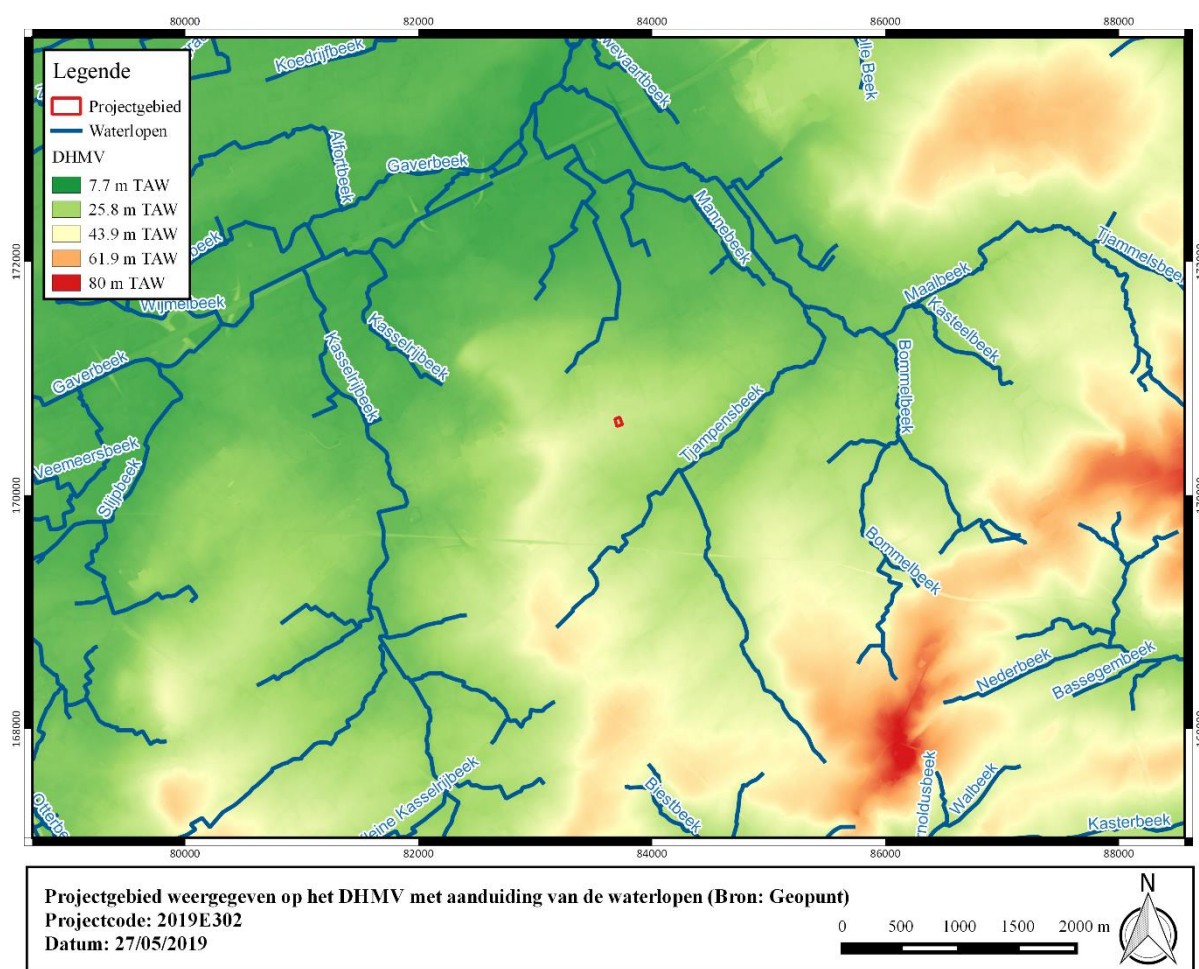
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

Figuur 10: Hoogteverloop, N-Z (Bron: Geopunt).

Figuur 11: Hoogteverloop, W-O (Bron: Geopunt).

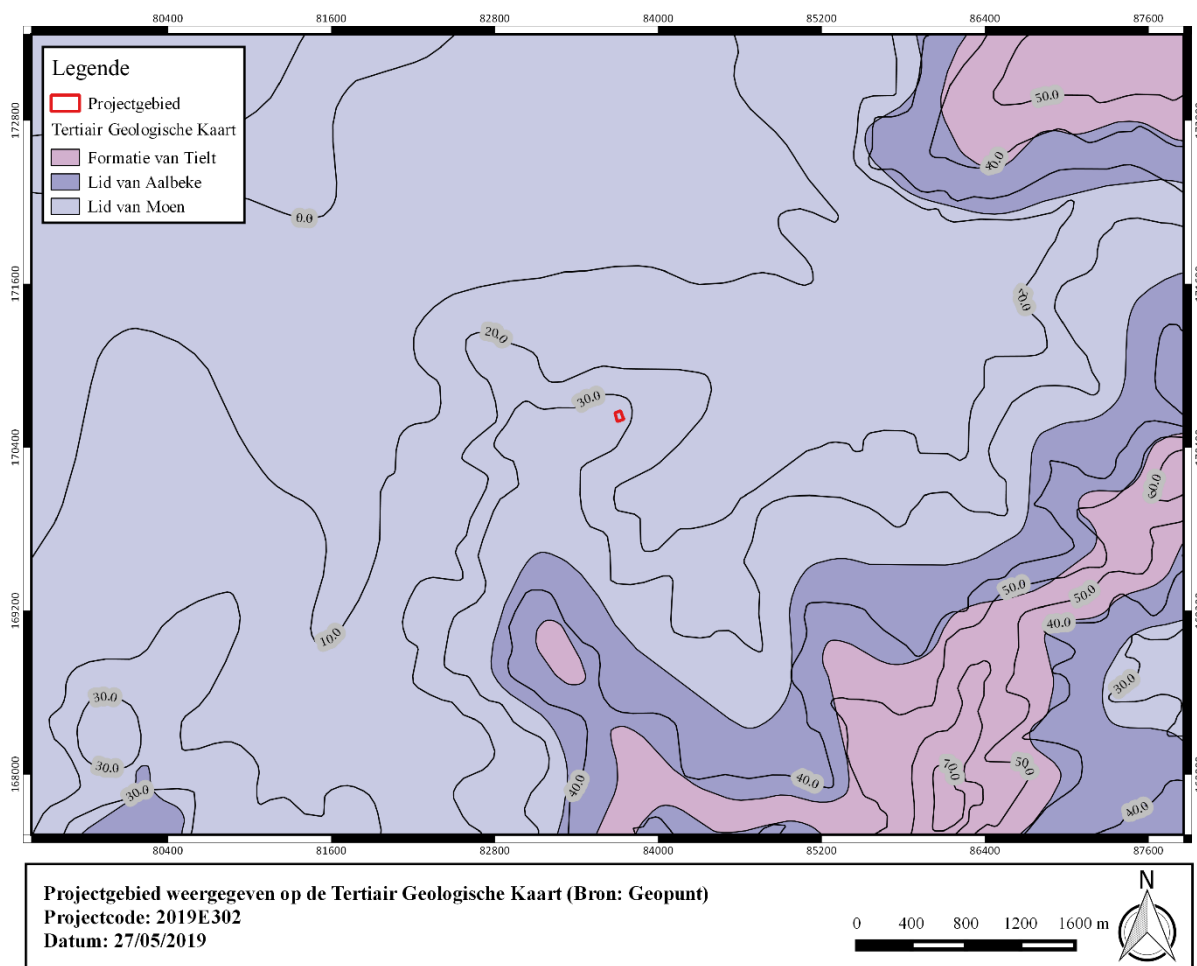
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).

1.4.1.2 Tertiaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het **Lid van Moen (Formatie van Kortrijk)**. Deze formatie bestaat hoofdzakelijk uit mariene kleiige sedimenten, die weinig macrofossielen bevatten en is de eerste afgezette formatie van het Vroeg-Eoceen (54,8 Ma – 49,0 Ma). Over het algemeen worden de afzettingen siltiger of zandiger (ondieper afzettingsmilieu) naar het zuidoosten toe en homogeen kleiiger naar het noorden en noordoosten toe (dieper afzettingsmilieu). De Formatie van Kortrijk wordt ingedeeld in vier leden; van onder naar boven: het Lid van Mont-Héribu, het Lid van Saint-Maur, het Lid van Moen en het Lid van Aalbeke. Het Lid van Mont-Héribu rust op de Groep van Landen.

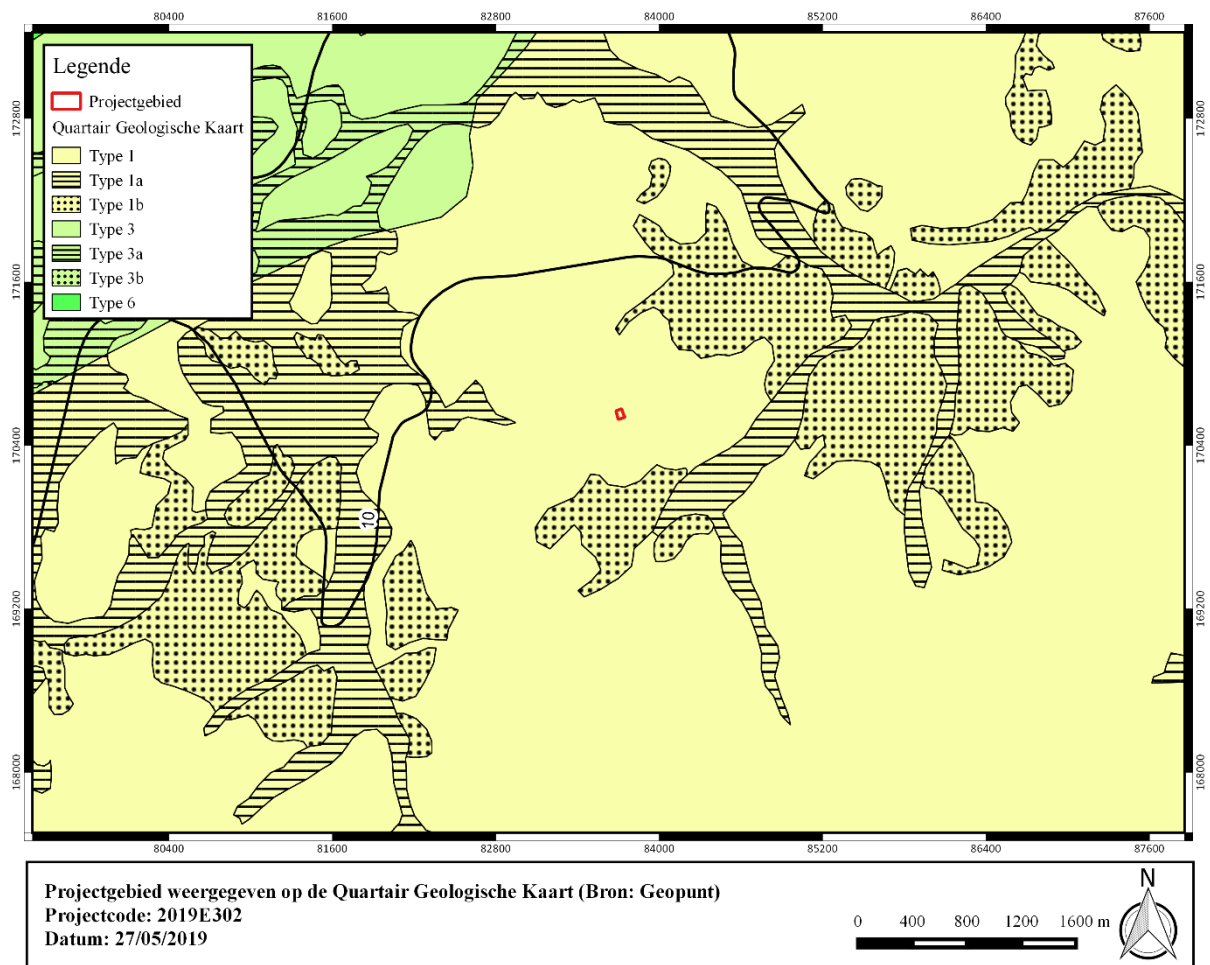
Het Lid van Moen is afgezet tijdens een periode van zeespiegelschommelingen, wat resulteerde in een heterogeen sedimentpakket. Het is een grijze kleiige silt, waartussen intercalaties voorkomen van zand met grof glauconiet of gebroken schelpresten. Deze grove lagen zijn vermoedelijk afgezet tijdens stormperiodes (tempestieten). Naar het noorden en noordoosten toe gaat deze eenheid over naar een meer homogene kleiigere afzetting.

Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.3 Quartaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het **Quartair Type 1**. Dit type bestaat uit een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zand tot zandleem). Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen van het Quartair bevatten.

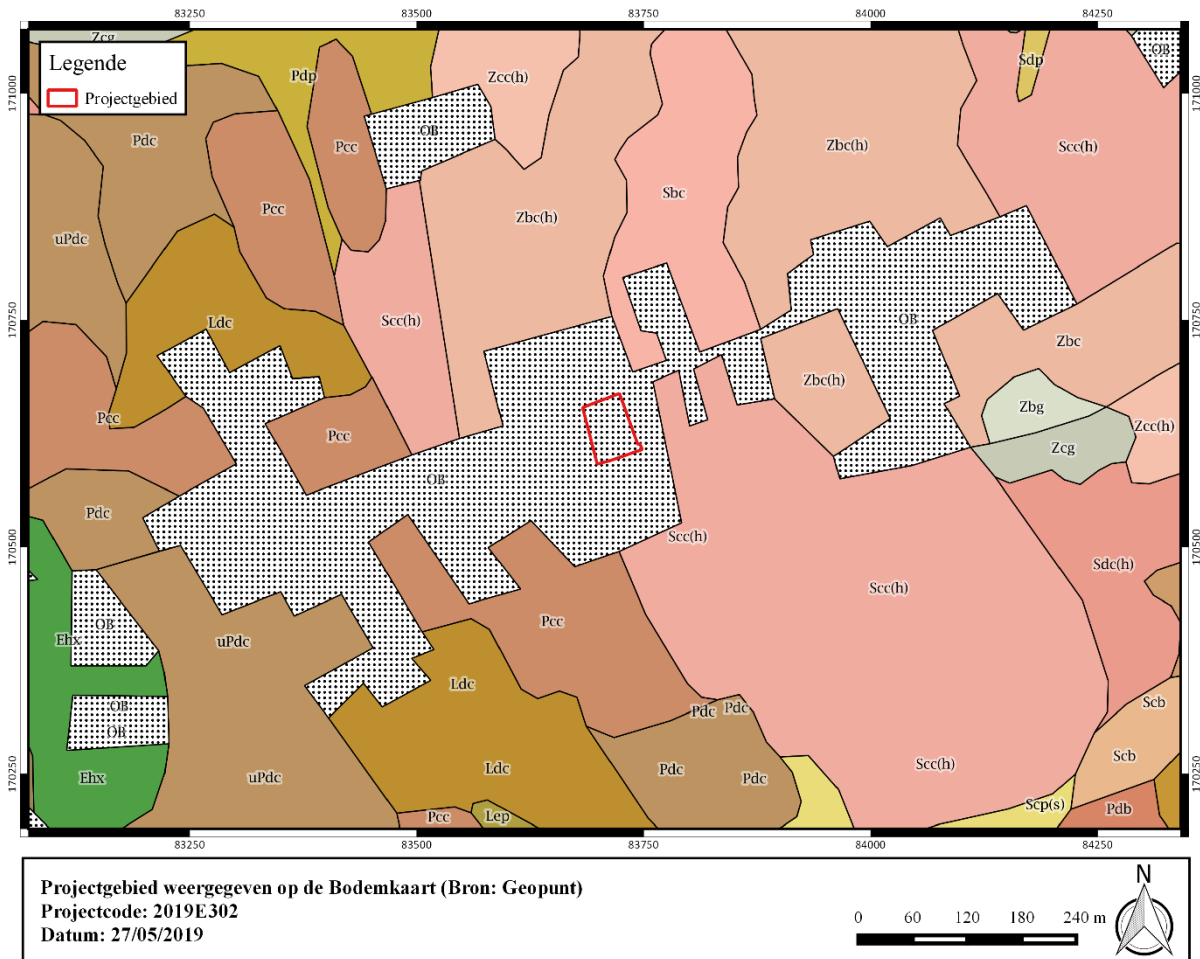

Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.4 Bodenvormingsprocessen

Het bodemtype **OB** is een kunstmatig bodemtype waarbij de natuurlijke bodem sterk verstoord kan zijn door de aanwezige verharding of bebouwing. Hierdoor is het niet altijd mogelijk de natuurlijke bodem te herkennen.

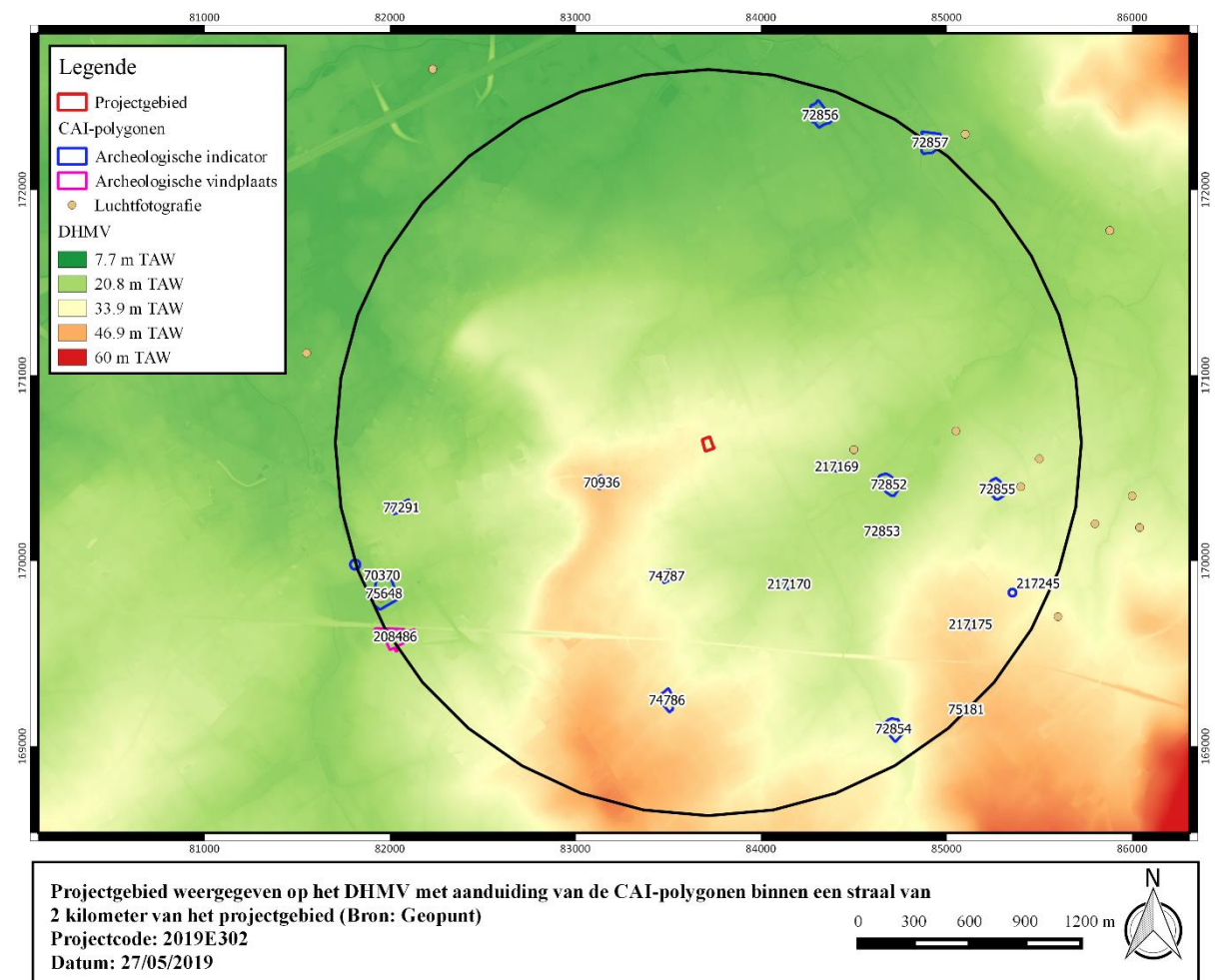

Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).

1.4.2 Historische en archeologische voorkennis

1.4.2.1 Overzicht van de gekende archeologische waarden

Op het onderzoeksgebied of directe nabijheid zijn geen archeologische vindplaatsen gekend. De gekende vindplaatsen in de ruime omgeving betreffen allen resten van middeleeuwse of jongere bewoning en landindeling. Verder zijn op het kaartbeeld van de CAI verschillende cartografische indicatoren van laatmiddeleeuwse sites met walgracht en andere structuren aangegeven. Bij een veldprospectie in de jaren '70 werd ten westen van het onderzoeksgebied lithisch materiaal uit het neolithicum gerecupereerd (CAI 70936). Daarnaast werden bij verschillende prospecties met metaaldetector objecten uit de nieuwe en nieuwste tijd gerecupereerd. Vermoedelijk reflecteert deze schaarste aan objectief vastgestelde vindplaatsen eerder een gebrek aan onderzoek, dan een afwezigheid van bewoning in het verleden.

Figuur 16: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen binnen een straal van 2 kilometer van het projectgebied (Bron: Geopunt).

I. Archeologische vindplaatsen

75122	Opgraving (1969); NK: 15 meter Volle middeleeuwen: kerk
157175	Mechanische prospectie (2011); NK: 15 meter

	19^e eeuw: grafkelder - vrij recente muren, die opgebouwd zijn uit rode bakstenen met kalkmortel op een puinfundering Onbepaald: 2 restanten van een oudere riolering - diep ingesneden gracht (NW-ZO) Bron: De Gryse, J. & Boncquet, T. 2011: Archeologisch vooronderzoek Kerkdreef (Vichte, gem. Anzegem, prov. West-Vlaanderen), onuitgegeven rapport, Gemeente Anzegem.
208486	Mechanische prospectie (2014); NK: 15 meter Nieuwe tijd: perceelsgrachten, zoals deze ook op historische kaarten zichtbaar zijn - gracht, wellicht ouder dan de andere perceelsgrachten. Echter geen archeologisch materiaal aangetroffen. Bron: Ryssaert C., Devroe A., Orbons J. 2014: Anzegem Nieuwstraat. Archeologisch vooronderzoek: proefsleuvenonderzoek verkaveling Nieuwstraat-Driesstraat i.o.v. Tybo NV, Deinze.
211430	Opgraving; Fysische antropologie (2012); NK: 15 meter 17^e eeuw: funderings- en muurresten, walgrachstructuur. Wellicht te liëren aan bewoning zichtbaar op historische kaarten. 19^e eeuw: bakstenen muurresten en verschillende funderingen - rechthoekige grafkelder uit baksteen, reeds geruimd - In totaal 66 inhumatiegraven, gespreid over de verschillende opgravingsvlakken. De bijgiften wijzen op een datering in de 19e eeuw. Bron: Bot B. 2013: Archeologische opgraving Vichte Kerkdreef (prov. West-Vlaanderen). Basisrapport, Monument Vandekerckhove rapport 2013/020, Oostrozebeke.

II. Archeologische indicatoren

Historisch-cartografische en iconografische data

70370	Indicator cartografie; NK: 15 meter Volle middeleeuwen: kerk
72852	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
72853	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
72854	Indicator cartografie; NK: 15 meter

	Late middeleeuwen: site met walgracht
72855	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
72856	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
72857	Indicator cartografie; NK: 15 meter 18 ^e eeuw: site met walgracht
74786	Indicator cartografie; NK: 15 meter 18 ^e eeuw: site met walgracht
74787	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
75181	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: molen
75648	Indicator cartografie; NK: 15 meter Volle middeleeuwen: waterburcht - (aanvankelijk waarschijnlijk een woontoren op motte) andere gebouwen op het neerhof: een duiventoren, een woonhuis in het noorden en een grote schuur ten zuiden van het erf; in het oosten stonden verschillende paardenstallen, een monumentale toegangspoort met poortgebouw en aanpalend een gevangenis, er stond ook een ros- of paardenmolen, die in 1685 reeds in vervallen toestand was.

Veldprospecties

70936	Veldprospectie (1976); Indicator cartografie; NK: 250 meter Neolithicum: lithisch materiaal 18 ^e eeuw: molen
-------	---

Metaaldetectie

217168	Metaaldetectie; NK: 15 meter Nieuwe tijd: Opengewerkt sierbeslag met vegetale/florale motieven, min of meer rond, op zijn breedst: 2,8 cm, mogelijk boekbeslag
--------	---

217169	Metaaldetectie; NK: 15 meter Nieuwste tijd: uniformknoop, voorzijde: '2', keerzijde: 'Fonson Brux' (=fabrikant Fonson, Bruxelles), 19de of 20ste eeuw: WO of ouder?
217170	Metaaldetectie (2016); NK: 15 meter Nieuwste tijd: plaatje waarop enkele letters waarneembaar zijn: TRA?, vermoedelijk WO materiaal
217175	Metaaldetectie (2016); NK: 15 meter 18 ^e eeuw: munten 20 ^e eeuw: esten van Royal Air Force P 51 <i>Mustang MKIII FX 989</i> , Australië, WO II, gecrasht 1945: allerlei fragmenten van vliegtuig, bv. fragment dubbel tussenframe, staven, plaatwerk, fragmenten behuizing batterij, fragment met typische Amerikaanse bout, met moer, buizenframe, niet afgevuurde kogel gefabriceerd in munitiefabriek Remington Arms Bridgeport Connecticut, fragment van de motor, ; kogel .50
217243	Metaaldetectie; NK: 15 meter 18 ^e eeuw: munt
217245	Metaaldetectie (2017); NK: 15 meter Nieuwe tijd: broche, met sporen van vergulding.

Onbepaald

77291	Verkeerd CAI-nummer
156702	Onbepaald; NK: 250 meter Volle middeleeuwen: textielnijverheid - watermolen

1.4.2.2 Historische context en bekende archeologische vindplaatsen

Op de rand van de Vlaamse Vallei zijn in het verleden een ruim aantal steentijdvindplaatsen geattesteerd. De ligging op hoger gelegen gebied met uitzicht op een uitgestrekte vallei wijst op een verhoogde verwachting op menselijke frequentie in de steentijd. Ca. 800 meter ten westen van het plangebied zijn bij een veldprospectie lithische artefacten gelokaliseerd.

Vondsten uit de Romeinse periode zijn niet gekend binnen een straal van 2 kilometer van het plangebied. Desalniettemin situeerde Anzegem zich in de Romeinse periode aan de Romeinse heirbaan Bavai-Oudenburg.

De eerste vermelding van Ingooigem is als Ingoudeghem in 1165. Etymologisch is de benaming afkomstig van het Germaanse Ingwiwaldinga haim wat *woning van de lieden van Ingiwald* betekent. De heerlijkheid Ingooigem wordt in leen gehouden van het leenhof van Sint-Eloois-Vijve en behoort vermoedelijk van de 14^e tot de 17^e eeuw tot de familie de la Motte. De gemeente ressorteerde in deze periode onder de kasselrij Oudenaarde.

Gedurende de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648) heeft het dorp sterk te lijden onder het aanhoudende oorlogsgeweld. Ook de Negenjarige Oorlog (1688-1697) zorgt voor veel vernielingen. In 1736 wordt een tiendenboek van de gemeente opgemaakt op basis van een onvindbaar landboek uit 1713. Hierbij werden alle grondpercelen van de gemeente opgemeten en werd de aard van de gronden vastgesteld. Het tiendenboek schetst een beeld van een rurale gemeente waar 35 hofsteden, 6 herbergen een molen en een smidse aanwezig zijn.

Historisch-cartografische bronnen wijzen naast verspreide hoevebouw op de aanwezigheid van uitgestrekt bosgebieden binnen de huidige gemeentegrenzen. De inkomsten uit de landbouw worden in de 19^e en het begin van de 20^e eeuw aangevuld met thuisnijverheid (spinnen, weven van linnen en kantklossen). Uit een nijverheidsstatistiek blijkt dat deze huisnijverheid, op enkele kantwerksters na in 1910 verdwenen is.

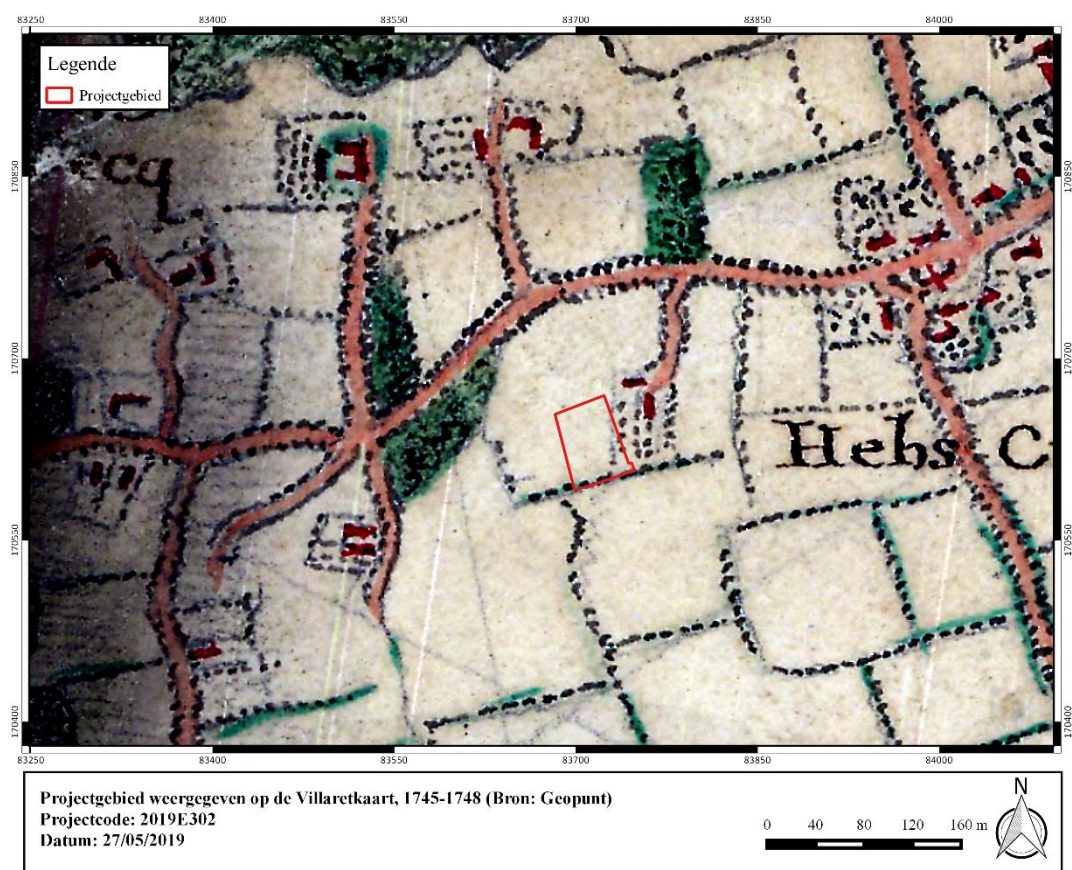
Gedurende de 20^e eeuw ontwikkelt Vichte zich tot textielcentrum. In de jaren '30 van de 20^e eeuw en ook na WO II wijken een ruim aantal textielbedrijven uit naar het grondgebied van Ingooigem. In de jaren zeventig is nog steeds een groot deel van de beroepsbevolking tewerkgesteld in de textielsector (onder meer tapijt- en katoennijverheid) en in de confectie.

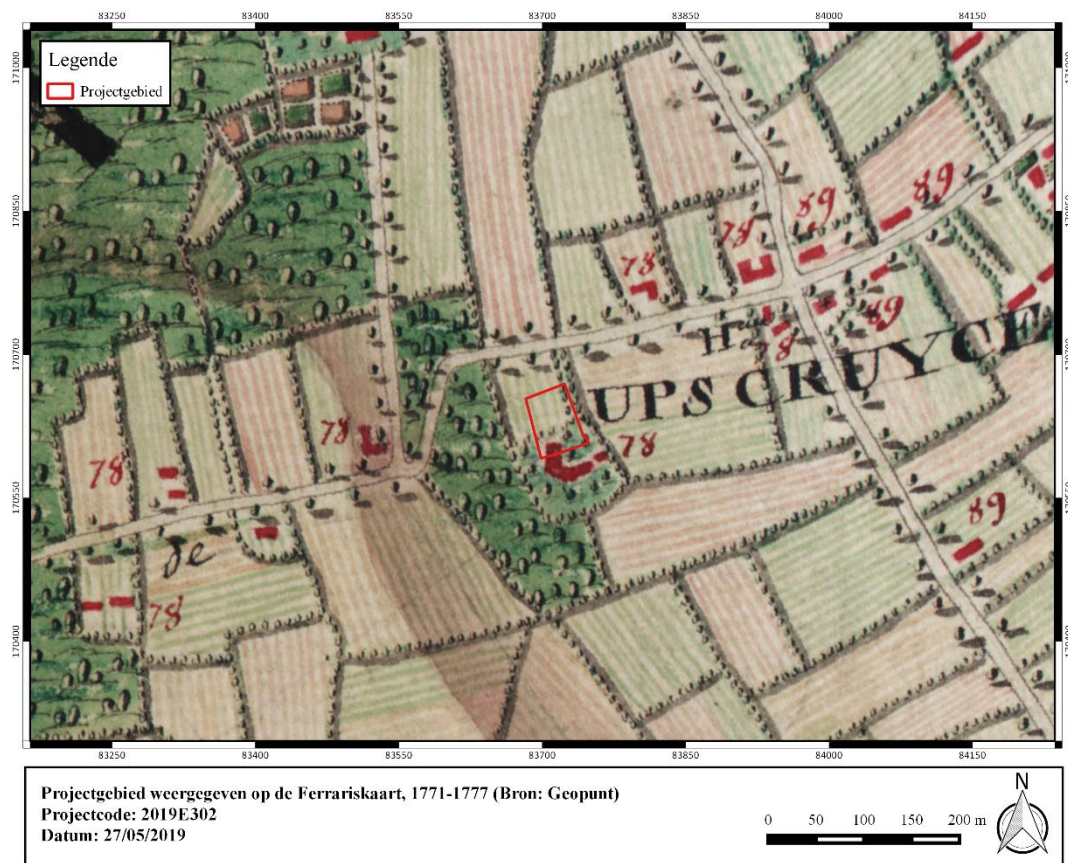
1.4.2.3 Archeologische indicatoren en cartografische bronnen

De Villaretkaart geeft geen bebouwing weer binnen de projectgrenzen. Rekening houdende met de toestand op jongere, meer betrouwbare kaarten dient het plangebied allicht iets noordelijker gesitueerd te worden, ter hoogte van een hoeve bestaande uit twee gebouwen. Deze hoeve staat via een inrijlaan in verbinding met de Heirbaan, die ten noorden van het plangebied een geknikt tracé heeft. Het verloop van deze weg is op heden rechtgetrokken. Het oorspronkelijke verloop van de weg is nog deels te tracéren via de noordelijke grens van de kadastrale percelen 153s3, 153r3 en 148m.

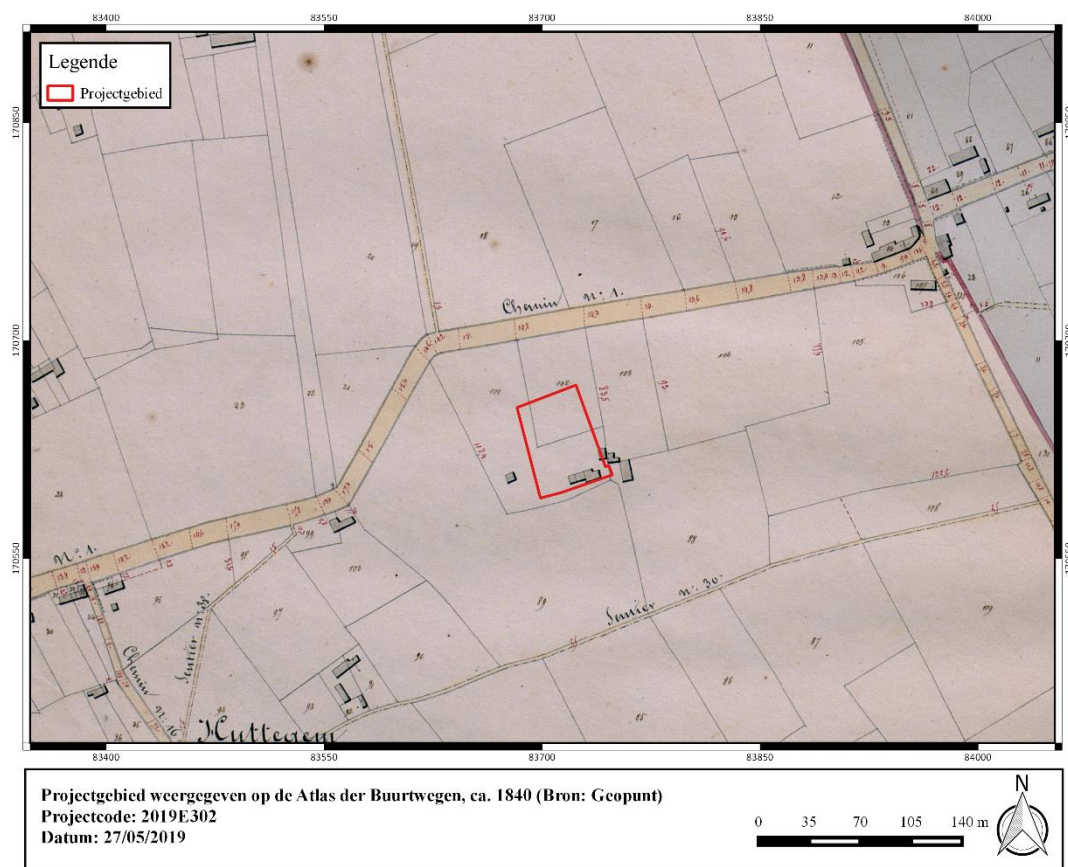
De Ferrariskaart geeft bebouwing weer in het zuidelijk deel van het plangebied. Het betreft een L-vormig gebouw met bijgebouw met omliggende boomgaard. De Ferrariskaart geeft geen gracht weer. Mogelijk heeft deze veronderstelde hoeve een middeleeuwse oorsprong. Op de 19^e-eeuwse kaarten is tevens bebouwing weergegeven in het zuidelijk deel van het plangebied. Deze bebouwing is ook waar te nemen op de loopgravenkaart van 1916. In de periode 1916-1971 wordt het gebouwencomplex gesloopt om plaats te maken voor een alleenstaande villa.

Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Villaretkaart, 1745-1748 (Bron: Geopunt).

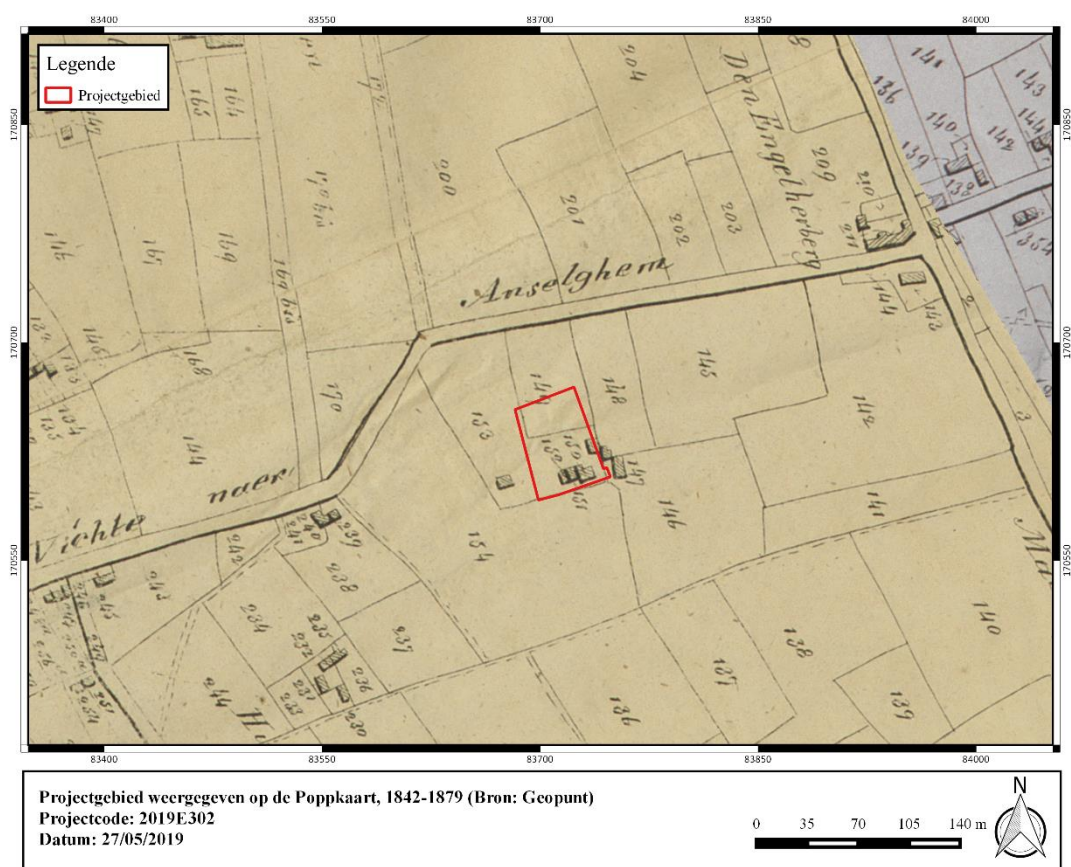

Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

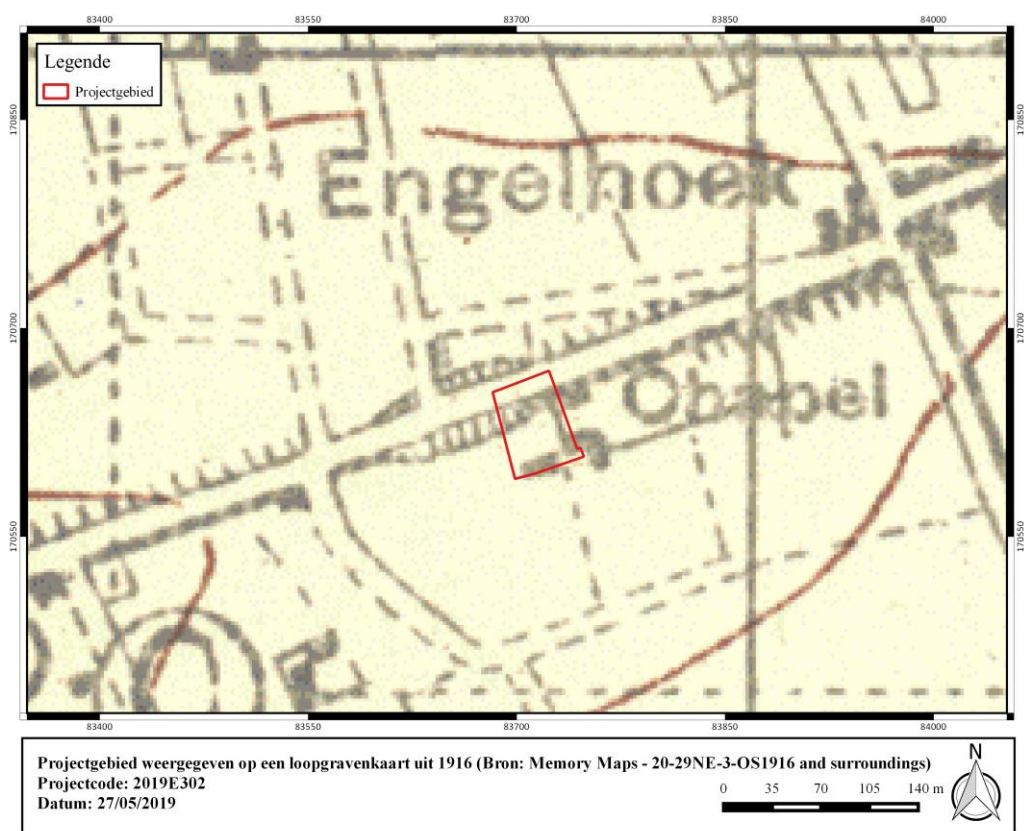

Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).

Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).

Figuur 21: Projectgebied weergegeven op een loopgravenkaart uit 1916 (Bron: Memory Maps 20-29NE-39OS1916 and surroundings).

1.4.2.4 Huidige gebruik en verstoringen

De orthofotosequentie geeft een zeer beperkte evolutie weer in het bodemgebruik binnen de projectgrenzen gedurende de laatste decennia.

Op heden situeert zich ter hoogte van het onderzoeksterrein een L-vormige vrijstaande villa met omliggende verharding en bijgebouw. De villa zelf heeft een footprint van ca. 180 m², het bijgebouw heeft een oppervlakte van ca. 40 m². Bijkomend is ca. 335 m² van het terrein verhard. Het omliggende terrein is in gebruik als tuinzone met vrij dichte vegetatie in de vorm van bomen en struikgroei.

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).

Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).

Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).

Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).

Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

1.5 Synthese

De opdrachtgever plant de realisatie van een meerwoningenproject én de realisatie van KMO-eenheden aan de Heirbaan 100 te Ingooigem, deelgemeente van Anzegem. Het onderzoeksgebied sluit in het noorden aan bij het bedrijventerrein 'Heirbaan-Engelhoek 2', is ca.3069 m² groot en is op heden in gebruik als tuin met vrijstaande woning. Ongeveer 555m² van het terrein is verhard en/of bebouwd.

Anzegem is gelegen op een uitloper van een heuvelrug die in het zuiden wordt ingesneden door de vallei van de Tjampensbeek en in het noorden door de vallei van de Mannebeek, samen vloeien deze noordwaarts richting de Gaverbeek. De Quartairgeologische kaart geeft ter hoogte van het onderzoeksgebied een profielopbouw weer van eolische afzettingen van het laat-Pleistoceen tot vroeg-Holoceen die rusten op de afzettingen van het Tertiair. In de omgeving van het plangebied komen op deze afzettingen jongere stuifduinen voor. De bodemkaart geeft ter hoogte van het onderzoeksgebied geen gegevens weer. Het sediment bestaat naar alle waarschijnlijkheid uit zandleem of lemig zand. De locatie moet een zekere aantrekkingskracht gehad hebben op gemeenschappen jager-verzamelaars in de omgeving.

De cartografische bronnen wijzen enerzijds op een ruraal karakter van het onderzoeksgebied en de omgeving en anderzijds op de aanwezigheid van bebouwing in het zuiden van het terrein. Op de Ferrariskaart is het noordelijk terreindeel in gebruik als akker, in het zuiden bevindt zich een hoeve met bijgebouwen. Ook de 19^e-eeuwse bronnen en kaartmateriaal uit het begin van de 20^e eeuw geven deze bebouwing weer. Op de orthofotosequentie is weinig tot geen evolutie zichtbaar inzake het landgebruik. In het noorden bevindt zich een vrijstaande woning, verder is het terrein in gebruik als tuin. De impact van de sloop van de zuidelijk gelegen hoeve en de bouw van de woning op het bodemarchief is ongekend.

Op het onderzoeksgebied of directe nabijheid zijn geen archeologische vindplaatsen gekend. De gekende vindplaatsen in de ruime omgeving betreffen allen resten van middeleeuwse of jongere bewoning en landindeling. Verder zijn op het kaartbeeld van de CAI verschillende cartografische indicatoren van laatmiddeleeuwse sites met walgracht en andere structuren aangegeven. Bij een veldprospectie in de jaren '70 werd ten westen van het onderzoeksgebied lithisch materiaal uit het neolithicum gerecupereerd (CAI 70936). Daarnaast werden bij verschillende prospecties met metaaldetector objecten uit de nieuwe en nieuwste tijd gerecupereerd. Vermoedelijk reflecteert deze schaarste aan objectief vastgestelde vindplaatsen eerder een gebrek aan onderzoek, dan een afwezigheid van bewoning in het verleden.

Concreet kan op basis van de gegevens van het bureauonderzoek uitgegaan worden van een trefkans inzake archeologisch erfgoed ter hoogte van het onderzoeksgebied. Het bureauonderzoek heeft vooralsnog geen argumenten aan het licht gebracht waardoor aangenomen kan worden dat het terrein vrij is van relictten. Verder onderzoek is noodzakelijk om het bodemarchief te evalueren en de impact van de geplande werken op eventueel aanwezig erfgoed te evalueren.

In de eerste plaats dient een landschappelijk bodemonderzoek de bodemopbouw en de bewaringscondities te evalueren. Mogelijk is het bodemarchief verstoord waardoor verder onderzoek niet langer zinvol kan zijn. Blijkt uit de waarnemingen van dit onderzoek echter dat de bewaringscondities m.b.t. artefactensites gunstig zijn, dan is een archeologische boorcampagne, eventueel aangevuld met proefputten noodzakelijk. Met betrekking tot sporenarcheologie is vervolgens een proefsleuvenonderzoek de meest geschikte manier om deze vorm van archeologisch erfgoed in kaart te brengen.

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2018

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

